

Homenatge a Joaquim Molas (Barcelona 2001). —Formant part del reconeixement públic que, al voltant dels seus setanta anys i d’haver-se jubilat de la docència universitària, s’ha concretat en diversos merescuts homenatges oferts en els darrers mesos, el professor Joaquim Molas va rebre, el 2001, el Premi de la Fundació Catalana per a la Recerca, avalat pel fruit de més de quaranta anys de professió.

La professió de Joaquim Molas és la història de la literatura catalana dels segles XIX i XX en la seva accepció més àmplia pel que fa a gèneres i suports, amb òptica i objectius igualment polièdrics (evidents en l’establiment de connexions de context o de mètode amb la història de l’art i amb la història social i política); i, en fi, amb una entre realista i romàntica ambició de totalitat. En una llarga entrevista concedida a la revista *L’Avenç* (setembre 2000), Molas va anar esgranant els nusos de la seva llarga tasca de recerca des del primer: el pas decisiu de la literatura medieval a la contemporània, i el que això va suposar de pensar de nou unes bases teòriques i metodològiques per tal que s’ajustessin a l’època i a les poètiques que li havien guanyat finalment l’interès professional.

Sense partir d’un mestratge exclusiu, sense, per tant, una única metodologia de referència, Molas va convertir el seu discurs en l’explicitació d’una lectura i en una interpretació de la història cultural dels dos darrers segles que, hores d’ara i per més que no deixin mai de sonar amoïnoses veus de reticència (per dir-ho amb suavitat), han demostrat haver donat resultats importantíssims, imprescindibles i fundacionals en el seu camp, més acotat personalment com més ha anat creixent l’escola del professor. No és aquest, en fi, el lloc per repassar aquests fruits i totes les formes que han adoptat. La primera, la substancial dedicació a la docència, als Estudis Universitaris Catalans, primer, i a la Universitat Autònoma i a la Universitat de Barcelona successivament. Amb la mateixa importància, la publicació de la recerca (que és també un índex del que queda encara submergit), des de l’article breu, no erudit i aparentment ocasional («El Modernisme i les seves tensions», un parell de pàgines a *Serra d’Or* el 1970), però en realitat decisiu en la construcció interpretativa de tot un moviment cultural: el Modernisme, en el cas a què em refereixo (recerca duta a terme per deixebles de dues i gairebé tres generacions, i d’un volum ja excepcional en el nostre àmbit), fins a la investigació personal de llarg abast —inacabable—, que posa al descobert, des de totes les perspectives, un gruix insospitat d’activitats literàries i artístiques que, amb la intervenció moliana d’inventari i de lectura, adquireixen una estructura que n’enriqueix enormement el significat: és el cas dels resultats que ha anat donant, i els que encara donarà, la passió —remarco el mot— de Joaquim Molas per les literatures d’avantguarda. Entremig, ningú no es podria oblidar de múltiples activitats que gairebé mai no es pot titllar de complementàries: les col·leccions inventades i dirigides (des d’*Antologia Catalana* fins a *Les Millors Obres de la Literatura Catalana*), i altres iniciatives editorials, degudes sempre a la voluntat de construir un corpus de referents culturals que fa passar la literatura des del mite a la lògica històrica i que integra tradició i innovació metodològiques (l’herència del positivisme documental, la consciència de la interacció entre literatura i realitat, i la revelació d’això en forma de discurs crític).

Val això darrer també per a la militància crítica exercida per Molas sobretot als anys seixanta i que és, potser, l’aspecte més evident de la decisió d’incidir en l’actualitat com a lector professional. Aquest lector treballa en una realitat que vol contribuir a dinamitzar per tal

de remoure una situació col·lectiva encallada entre la resistència i la defecció lenta, desgana-da, potser no gaire conscient però constant. No ha estat segurament, vista en perspectiva, l'activitat més influent de Molas, i ha quedat sobretot com a valor de document, tot i que sempre hi haurà qui ara i adés es queixi —també per tornar-ho a dir amb atenuació— de discriminations, pronòstics i valors que el temps no ha verificat, i d'imposicions i vetos que durarien fins ara mateix, per no parlar de la desviació del gust literari amb què s'hauria flagel·lat diverses generacions d'escolars i universitaris. No cal donar a aquestes petites explosions habitualment producte de vanitats ferides més audiència de la que mereixen, que no és gaire, en comparació, sobretot, a allò que hem anat apuntant fins ara i que el lector recorda i completa. Perquè, tanmateix, els dos volums d'*Obra Completa* publicats pel Dr. Molas entre 1995 i 1998 mostren, a l'espera del tercer, que la mirada enrrera no pot prescindir de la mirada endavant: la tria, esporgada de textos publicats i enriquida amb inèdits de diversos moments (sovint notes o esquemes a l'espera d'una redacció que ara s'ha finalment produït), respon a la construcció d'una autobiografia intel·lectual que, com tota l'obra que el temps ha anat llegint, és, en paraules de l'autor, «tot just apuntada, dispersa i plena de clarobscur»: amb un ordre definit pel sentit de la pròpia feina i no pas per la cronologia, amb un sentit definit per l'ordre de l'emoció intel·lectual.

El guardó de la Fundació Catalana per a la Recerca atorgat el novembre de 2001 al Doctor Joaquim Molas i Batllori, membre de la Secció Historico-Arqueològica de l'Institut d'Estudis Catalans, actualment catedràtic emèrit de la Universitat de Barcelona, és un reconeixement singular, primer perquè prové de la tan anomenada i no menys invocada societat civil; i després perquè els premis a la recerca científica tendeixen a deixar al marge una feina feta amb tossuderia, amb presència constant en el terreny de joc, sense concessions a la galeria i amb acumulació de resultats que, com el mateix professor Molas explica, es modifiquen dia a dia, però no tenen (almenys habitualment), la qualitat llampant de la descoberta experimental ni de la fita cibernetica. El petit avenç, la revelació o la suggestió inèdita d'allò que els humans podem fer, podem saber o podem patir, tanmateix, la comparteixen aquelles disciplines amb les humanístiques. Que així hagi estat entès en aquest cas, i que la utilitat pública de la literatura i del seu estudi hagin obtingut, per escriure, un crèdit de valor, ho devem a les «armes per a la lectura» que ens ha donat, fins ara, el professor Joaquim Molas. [Ma. G.]